

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ДОСТУПНОЇ ТА БЕЗКОШТОВНОЇ ОДИНАДЦЯТИРІВНЕВОЇ БАЗОВОЇ ТА СУПУТНЬОЇ ЮРИДИЧНОЇ ТА ІНШОЇ ОСВІТИ

Кириченко О. А., Березовенко Л. С., Бондаренко І. В.

Розкрито сутність кожного з одинадцяти освітньо-кваліфікаційних рівнів, а також звичайного, полегшеного, особливого і пенітенціарного порядку отримання основних рівнів базової та супутньої юридичної та іншої освіти.

Звернено увагу, що метою шкільного рівня має бути отримання таких компетентностей, як : а) некваліфікована робітнича компетентність, що складається з базисної і детальної доктринальної, прикладної та аналітичної компетенції і має забезпечити найбільш ефективно, раціональне та якісне виконання будь-якої некваліфікованої робітничої діяльності з виробництва матеріальних благ і надання послуг; б) загальнолюдська освітня компетентність, завдяки якій особа повинна володіти такою сукупністю базисних і детальних доктринальних, прикладних та аналітичних компетенцій, що на мінімальному рівні визначають освіченість населення як певної держави, так і світу у цілому; в) потенційна освітня компетентність, що має аналогічний перелік компетенцій і покликана дати змогу кожному, хто має відповідні здібності і бажання, продовжити освіту за наступними рівнями.

Підкреслено, що у процедурі отримання університетського рівня освіти за будь-яким напрямом суспільної діяльності має бути етап базової (бакалаврської) освіти, що має бути спрямований на отримання протягом трьох років стаціонарного університетського навчання базових компетенцій за відповідним напрямом суспільної діяльності і повинен надавати можливість не працювати за цим напрямом, а тільки здійснити один із таких кроків: а) вибрати після закінчення даного рівня спеціальність і спеціалізацію або, за необхідності, субспеціалізацію за цим же напрямом суспільної діяльності і вступити за нею на університетський етап спеціалізованої (спеціалістської) освіти; б) переконатися в тому, що необхідно змінити вибраний напрям суспільної діяльності на інший, за яким вже заново вступити на етап базової (бакалаврської) освіти, у процесі чого не повинно бути обмежень в кількості спроб застосувати такий вибір і в безкоштовності такого навчання; в) розпо-

чати або продовжити працювати до досягнення пенсійного віку за дипломом раніше закінченого основного рівня в будь-якому разі, шкільного рівня, а за наявності відповідної освіти та бажання - і кваліфікованого робітничого або спеціалізованого шкільного рівня.

Ключові слова : дошкільна, шкільна і позанормативна освіта, кваліфікована робітнича і шкільна спеціалізована освіта, університетська та академічна юридична освіта, науковий, післядипломний і самоосвітній освітньо-кваліфікаційний рівень, освіта соціооточенням.

Kirichenko A. A., Berezovenko L. S., Bondarenko I. V. The development of an innovative concept of affordable learning and free eleven-level basic and supporting juridical and other education

The essence of each of the eleven educational and qualification levels, as well as the usual, facilitated, special and penitentiary procedures for obtaining the basic levels of basic and supporting juridical and other education is revealed.

It is noted, that the purpose of the school level should be to obtain such competencies as : a) unskilled work competence, consisting of basic and detailed doctrinal, applied and analytical competence and should ensure the most effective, efficient and quality performance of any unskilled work activities. production of material goods and provision of services; b) universal educational competence, due to which a person must possess such a set of basic and detailed doctrinal, applied and analytical competencies, that at a minimum determine the education of the population of a country, and, ultimately, the world as a whole; c) potential educational competence, which has a similar list of competencies and is designed to allow anyone, who has the appropriate abilities and desires to continue their education in the following levels.

It is emphasized, that the procedure of obtaining a university level of education in any field of social activity should be a stage of basic (bachelor's) education, which should be aimed at obtaining within 3 years of inpatient university training basic competencies in the relevant field of public activity, not to work in this direction, but only to carry out one of the following steps : a) choose a specialty and specialization or, if necessary, subspecialization in the same field of public activity and enter it at the university

stage of specialized (specialist) education; b) to make sure, that it is necessary to change the chosen direction of social activity to another, after which to re-enter the stage of basic (bachelor's) education, in the process of which there should be no restrictions on the number of attempts to apply such choices and free such training; c) start or continue to work until reaching retirement age with a diploma of previously completed basic level in any case, school level, and if appropriate education and desire - and a qualified working or specialized school level.

Key words: *preschool, school and non-standard education, skilled labor and school specialized education, university and academic juridical education, scientific, postgraduate and self-educational educational and qualification level, education by the socio-environment.*

Постановка проблеми та її актуальність.

У контексті вимог ст. 1 і ч. 1 ст. 8 Конституції України [3] та Національної програми правової освіти населення [4] в частині становлення Української держави як власне правової та визнання і дії в ній принципу верховенства права особливого доктринального, проєктного законодавчого та іншого прикладного значення набуває розроблення інноваційної концепції базисної та супутньої юридичної освіти. Найбільш актуально це в контексті підготовки юристів і журналістів, коли можливість мас-медіа формувати правову та іншу суспільну свідомість необмеженого кола людей, на думку І.В. Бондаренко, зумовлює гостру потребу переведення вузівської підготовки журналістів та здійснення практичної журналістської діяльності в лоні власне юридичної спеціальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У такому аспекті не можна обійти увагою розроблену і поступово розвинуту О.А. Кириченком та Ю.О. Ланцедовою за результатами парламентських слухань «Правове забезпечення реформи освіти в Україні», що мали місце у Києві 9 грудня 2015 р. за участі вказаних авторів [5], інноваційну концепцію безкоштовної і доступної одинадцятирівневої базисної і супутньої юридичної та іншої освіти [1, с. 71-79; 2, с. 29-35, 424-430; та ін.], яка, однак, до цього часу ще не була апробована в межах фахових наукових видань із метою започаткування широкої коректної наукової дискусії з розроблення на її основі загальноовизнаного варіанту вирішення цієї надто актуальної проблеми.

Метою статті є апробація в межах фахових наукових видань інноваційної концепції безкоштовної і доступної одинадцятирівневої базисної і супутньої юридичної та іншої освіти з метою започаткування широкої коректної наукової дис-

кусії з розроблення на основі даної концепції загальноовизнаного варіанту вирішення цієї надто актуальної проблеми.

Виклад основного матеріалу. Порядок реалізації інноваційної концепції безкоштовної і доступної одинадцятирівневої базисної чи супутньої юридичної та іншої освіти більш правильно подати у такій редакції:

1. **Дошкільний освітньо-кваліфікаційний рівень** (далі - ОКР), що повинен бути загально-обов'язковим і спрямованим на отримання дитиною з двох до шести років включно таких компетентностей, що необхідні для того, щоб найбільш ефективно, раціонально та якісно розпочати навчання за шкільним (некваліфікованим робітничим) ОКР, тобто за допомогою одного з можливих порядків отримання шкільної (некваліфікованої робітничої) освіти, тобто в межах звичайного, полегшеного, особливого або, не виключається, й пенітенціарного порядку отримання шкільної освіти.

2. **Шкільний (некваліфікований робітничий) ОКР**, що також повинен:

2.1. Бути загальнообов'язковим і спрямованим на отримання дитиною із семи до 17 років включно такої сукупності базисних компетентностей, як: 2.1.1) некваліфікована робітнича компетентність, що складається з базисної і детальної доктринальної, прикладної та аналітичної компетенції і має забезпечити найбільш ефективно, раціонально та якісно виконання будь-якої некваліфікованої робітничої діяльності з виробництва матеріальних благ і надання послуг [2, с. 424]; 2.1.2) загальнолюдська освітня компетентність, завдяки якій особа повинна володіти такою сукупністю базисних і детальних доктринальних, прикладних та аналітичних компетенцій, що на мінімальному рівні визначають освіченість населення як певної держави, так і світу у цілому [2, с. 424-425]; 2.1.3) потенційна освітня компетентність, що має аналогічний перелік компетенцій і покликана дати змогу кожному, хто має відповідні здібності і бажання, продовжити освіту за наступними ОКР [2, с. 425].

2.2. **Мати такі порядки отримання:**

2.2.1. **Звичайний шкільний ОКР**, призначений для дітей, які мають нормативну поведінку і здібності.

2.2.2. **Полегшений шкільний ОКР**, що повинен бути обов'язковим для осіб, які мають психічні та розумові обмеження, і передбачати отримання (24) такими дітьми також із семи до 17 років такої компетентності, що складається з мінімально можливої сукупності доктринальних, прикладних та аналітичних компетенцій, що дадуть змогу особі включитися в художньо-культурний та освіт-

ній простір держави і виконувати доступні некваліфіковані робітничі функції з виробництва матеріальних благ, надання послуг [2, с. 425].

2.2.3. **Особливий шкільний ОКР**, що повинен бути обов'язковим для дітей, які мають такі фізичні обмеження (глухонімі, сліпі, інваліди кінцівок, пересування і т. п.), що зумовлюють необхідність створення особливих умов для отримання шкільного та інших рівнів освіти і подальшої їхньої практичної діяльності, і передбачати досягнення цими особами повноцінної шкільної, а в разі продовження освіти і відповідної компетентності.

2.2.4. **Пенітенціарний шкільний ОКР**, що забезпечує продовження шкільного, полегшеного або особливого шкільного ОКР в умовах відбування покарання в місцях позбавлення чи іншою мірою обмеження волі¹ [2, с. 425].

3. **Позанормативний ОКР**, що здійснюється паралельно іншим ОКР, але не за рахунок їх часу, і має на меті протягом, перш за все, шкільного ОКР забезпечити вибір напряму суспільної діяльності і рівня освіти по ньому і задоволення внутрішніх художніх, культурних, естрадних, спортивних та інших потреб саморозвитку, що далі може супроводжувати й інші ОКР і частково або повністю може бути витіснене самоосвітнім ОКР, у якому вже переважає самоініціатива щодо досягнення аналогічної мети [2, с. 426].

4. **Кваліфікований робітничий ОКР**, що повинен здійснюватися вже на конкурсній основі (тут і далі - з урахуванням наявності у абітурієнта відповідних здібностей і виходячи з прогнозу кількісної потреби в кадрах відповідного напряму суспільної діяльності чи його спеціальності і спеціалізації або субспеціалізації на момент завершення навчання за цим ОКР) самостійно на протязі 1,5-2 років або паралельно завершальному етапу шкільного (некваліфікованого робітничого) ОКР протягом трьох років і мати на меті отримання такої компетентності, що достатньо для найбільш ефективного, раціонального й якісного виконання певної кваліфікованої робітничої діяльності з виробництва матеріальних благ і надання послуг із прогресуючою розрядністю (кваліфікації) цієї діяльності [2, с. 426].

¹ Шкільний ОКР має і повинен мати три етапи його проходження: а) початковий - 1-5-й класи, коли викладання всіх дисциплін здійснюється одним учителем; б) неповний шкільний - 6-8-й класи, коли викладання кожної дисципліни здійснюється профільним учителем і поєднання даного етапу шкільного ОКР з іншими основними ОКР не допускається; в) повний шкільний - 9-10-й класи, коли викладання кожної дисципліни також здійснюється профільним учителем, але вже технічно і методично можливе поєднання цього етапу шкільного ОКР із кваліфікованим робітничим і спеціальним шкільним ОКР [2, с. 425-426].

При цьому доцільно підкреслити, що існує найменування даного ОКР професійним або професійно-технічним некоректне. Професійною є будь-яка суспільна діяльність після завершення шкільного (некваліфікованого робітничого) і будь-якого іншого основного ОКР, а така діяльність може бути не лише технічною, а й із культурно-мистецького середовища та ін. [2, с. 427].

5. **Шкільний спеціалізований ОКР**, що також повинен здійснюватися на конкурсній основі самостійно на протязі двох років або паралельно завершальному етапу шкільного (некваліфікованого робітничого) ОКР на протязі трьох років і мати на меті отримання такої компетентності, що повинна бути достатньою для найбільш ефективного, раціонального й якісного виконання допоміжних інтелектуальних функцій: помічника держслужбовця, педагога, юриста, лікаря, інженера, артиста та ін. Багато інших посад зі здійснення певних боків та видів діяльності соціосуб'єктів, які залучені у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки, окрім виробничих майстрів, також вимагає наявності лише даного рівня освіти.

6. **Університетський ОКР**, проходження якого має два етапи:

6.1. **Університетський етап базової (бакалаврської) освіти**, що має бути спрямований на отримання протягом трьох років стаціонарного університетського навчання базових компетенцій за певним напрямом суспільної діяльності і повинен надавати можливість не працювати за цим напрямом, а лише здійснити один із таких кроків: 6.1.1) вибрати після закінчення даного етапу спеціальність і спеціалізацію або, за необхідності, субспеціалізацію за цим же напрямом суспільної діяльності і вступити за нею на університетський етап спеціалізованої (спеціалістської) освіти [2, с. 427]; 6.1.2) переконатися в тому, що необхідно змінити вибраний напрям суспільної діяльності на інший, за яким вже заново вступити на етап університетської базової (бакалаврської) освіти, у процесі чого не повинно бути обмежень в кількості спроб застосувати такий вибір і в безкоштовності такого навчання [2, с. 427-428]; 6.1.3) розпочати або продовжити працювати до досягнення пенсійного віку за дипломом раніше закінченого основного рівня, в будь-якому разі, шкільного рівня, а за наявності відповідної освіти і бажання - і кваліфікованого робітничого або спеціалізованого шкільного рівня [2, с. 428].

6.2. **Університетський етап спеціалізованої (спеціалістської) освіти**, на який особа вступає на основі диплома про закінчення університетського

етапу базової (бакалаврської) освіти на конкурсній основі і який повинен бути спрямований на отримання протягом двох років стаціонарного навчання в університетах таких компетенцій, що б разом із базовими компетенціями, отриманими за університетським етапом базової освіти, дали б змогу випускникові найбільш ефективно, раціонально та якісно працювати до досягнення пенсійного віку за певною спеціальністю, спеціалізацією або субспеціалізацією того напрямку суспільної діяльності, за яким ця особа вже навчалася за університетським етапом базової освіти [5, с. 25-26].

У такому порядку набувається освіта за різними спеціальностями, спеціалізаціями та субспеціалізаціями за певними видами практичної діяльності у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки [5, с. 26].

7. Академічний (магістерський) ОКР, що спрямований на отримання протягом двох років керівних чи педагогічних або наукових компетенцій і на який особа повинна вступати на основі конкурсу і за наявності таких додаткових умов: 1) стажу позитивної практичної роботи не менше 3-5 років за тією спеціальністю та спеціалізацією або субспеціалізацією певного напрямку суспільної діяльності, за якою особа навчалася за університетським спеціалізованим ОКР [2, с. 428]; 2) бажання за цією самою спеціалізацією або субспеціалізацією певної спеціальності та напрямку суспільної діяльності здійснювати до досягнення пенсійного віку: 2.1) керівництво відповідною юридичною особою [2, с. 428-429]; 2.2) освітню діяльність - готувати фахівців за відповідним напрямком практичної діяльності у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки; 2.3) наукову діяльність у цій самій сфері [2, с. 429].

8. Науковий ОКР, який є ситуативним (лише за наявності бажання випробувати сили зробити наукове відкриття за вибраною раніше спеціальністю і спеціалізацією або субспеціалізацією напрямку суспільної діяльності) і для отримання якого лише без відриву від виробництва² достатньо такої сукупності умов: 8.1) диплома про закінчення академічного (магістерського) або університетського етапу спеціалізованої (спеціалістської) освіти (коли за останнім з етапів повинна бути ще й 3-5-річна позитивна практична робота за відповідною спеціальністю і спеціалізацією або субспеціалізацією напрямку суспільної діяльності)

² Коли прикріплення до певної кафедри і науковий керівник не є обов'язковими, а стаціонарна чи заочна докторантура або інша плановість чи вузівська (ліцензійна, акредитаційна та ін.), зацікавленість у випускниках даного ОКР - неприпустимі [1, с. 77; 2, с. 429; 5].

та за необхідності свідоцтва про перездачу всіх задовільних оцінок за університетським або академічним дипломом; 8.2) наукового результату лише рівня відкриття (обґрунтування нової науки, теорії, доктрини, іншого інноваційного результату об'єктивно рівня наукового відкриття), що може бути у вигляді дисертації, монографії або наукової доповіді і повинен публічно захищатися на засіданні спеціалізованої вченої ради при ВАК держави (члени якого обираються за конкурсом, працюють на постійній основі і не можуть працювати за сумісництвом в ВНЗ і науково-дослідних установах) із присвоєнням єдиного освітнього наукового ступеня - професора певного напрямку наукових знань: професора журналістики чи медіа професора, професора медицини, професора педагогіки, професора юриспруденції, професора технічних наук, професора економіки та ін.

9. Післядипломний ОКР, що не має самостійного призначення і покликаний забезпечити будь-який основний ОКР тими новітніми досягненнями науки і освіти в галузі теоретичних знань, практичних навичок і рівня аналітичного мислення, що з'явилися за певний час, допустимо, за кожні п'ять років, що минули після завершення навчання за відповідним ОКР конкретним випуском практичних працівників сфери журналістської галузі права і медіабезпеки [2, с. 430].

Післядипломна освіта повинна здійснюватися з короткочасним відривом від виробництва: 9.1. У навчальних закладах післядипломної освіти. 9.2. За місцем роботи більш підготовленими співробітниками або працівниками спеціально створених для цього структур даної юридичної особи сфери журналістської галузі права і медіабезпеки.

10. Самоосвітній ОКР, що може супроводжувати все життя людини і повинен мати на меті самостійне оволодіння певними компетенціями спеціальності і спеціалізації чи субспеціалізації конкретного напрямку або напрямків суспільної діяльності чи підвищити рівень цих компетенцій або задовольнити власні внутрішні потреби художнього, культурного, естрадного, спортивного або іншого напрямку саморозвитку і самореалізації.

11. Освіта соціооточенням, що супроводжує людину все життя у вигляді «освіти» вулицею, оточенням сфери журналістської галузі права і медіабезпеки, власне засобами масової інформації, сім'єю та іншими проявами соціооточення, що не є складовими частинами процесу отримання освіти за будь-яким із перерахованих ОКР, але може позитивно або негативно впливати на зміст і якість освіти за цими ОКР, і держава покли-

кана забезпечити мінімізацію негативного впливу даного освітнього рівня [2, с. 430].

Ураховуючи викладені порядки отримання юридичної та іншої освіти та викладені вимоги ст. 1 і ч. 1 ст. 8 Конституції України [3] та Національної програми правової освіти населення [4], можна говорити про необхідність здійснення протягом життя будь-якої особи, і тим більше журналіста, безперервно одного чи двох гіперрівнів юридичної освіти:

1. **Базисної юридичної освіти**, що має забезпечити найбільш ефективно, раціональне та якісне здійснення кожної зі спеціальностей, спеціалізацій та субспеціалізацій власне юридичної практичної, наукової та освітнянської діяльності.

2. **Супутньої юридичної освіти**, що має забезпечити найбільш ефективно, раціональне та якісне здійснення кожної з неюридичних спеціальностей, спеціалізацій та субспеціалізацій практичної, наукової та освітнянської діяльності [2, с. 75, 439].

Будь-який суб'єкт, а тим більше суб'єкт владних повноважень або репортер масмедіа або, що значно гірше, - політик, поза межами правового регулювання - потенційний правопорушник і найчастіше, в силу звичайного ступеня заподіяної шкоди, - **потенційний особливо небезпечний злочинець**³ [2, с. 28].

Висновки. Запропонована редакція інноваційної концепції безкоштовної і доступної одинадцятирівневої базисної чи супутньої юридичної та іншої освіти не претендує на завершеність і створює лише надійну доктринальну, проєктну законодавчу та іншу прикладну основу для розроблення у процесі широкої коректної

³ Необхідно, щоб усі керівники вищої ланки, але перш за все депутати парламенту (народними їх треба іменувати лише після того, коли стане зрозуміло, хто з них є власне народним, а хто антинародним депутатом), Президент України, прем'єр-міністр, інші члени Кабінету Міністрів та ін., мали базову вищу освіту рівня магістра (прив'язаного до нього рівня спеціаліста) за одним із напрямів суспільної діяльності з виробництва суспільно корисних споживчих вартостей (товарів, послуг), а міністри та прирівняні до них керівники - за відповідним напрямом такої суспільної діяльності, і другу базову (а не супутню) вищу юридичну освіту рівня магістра (спеціаліста), а також не менше ніж десятирічну позитивну практичну діяльність випускника-магістра за відповідним напрямом суспільної діяльності. У даному відношенні не треба забувати й про Національну програму правової освіти населення, згідно з абз. 3 розд. II якої надання правової освіти має здійснюватися в усіх дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладах і закладах післядипломної освіти [4], що презентує собою систему фактично супутньої, а не базисної юридичної освіти населення. Але у контексті зайняття вищих державних посад повинно йтися власне про базову вищу юридичну освіту. Така освіта краще за все щоб була другою після набуття претендентом на вищу державну посаду першої базової вищої освіти за будь-яким чи відповідним напрямом базисних виробництв матеріальних благ (товарів, послуг) [2, с. 134-135]. Не менш актуальним є переведення й журналістики в лоно юриспруденції, на чому І.В. Бондаренко вже наполягала у низці публікацій [2, с. 185; та ін.].

наукової дискусії загально визнаного варіанту вирішення даної проблеми.

Література

1. Кириченко А.А., Виноградов А.К., Ткач Ю.Д., Тунтула А.С. Новая доктрина одиннадцатилетнего образования и его учебного обеспечения : монография / под ред. А.А. Кириченко. Киев : Назаров О.А., 2019. 182 с. URL: <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/971-kirichenko-a-a-vinogradov-a-k-tkach-yu-d-tuntula-a-s-novaya-doktrina-odinnadtsatiurovneвого-obrazovaniya-i-ego-uchebnogo-obespecheniya-monografiya>.

2. Кириченко О.А., Ткач Ю.Д., Бондаренко І.В. Інновації юриспруденції в забезпеченні журналістської галузі права та медіабезпеки : монографія ; 2-е вид. Варшава : RS Global Sp.z O.O. ; Київ : Назаров О.А., 2022. 1004 с.

3. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами, згідно із законом України № 27-IX від 3 вересня 2019 р.). [Zakon.rada.gov.ua](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>.

4. Національна програма правової освіти населення : Указо Президента України від 18 жовтня 2001 р. № 992/2001. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/992/2001>.

5. Розширена доповідь О.А. Кириченка «Недоліки та надбання міжнародного і вітчизняного правового регулювання освіти та новітня доктрина чотирнадцятиступеневої освіти та науки». *Парламентські слухання «Правове забезпечення реформи освіти в Україні»*, 9 грудня 2015 р. URL: <http://ihpl-mnu.mk.ua/головна/science/conference/розширена-доповідь-о-а-кириченка-недо/>.

*Кириченко О. А.,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри права факультету економіки
і права
Міжнародного класичного університету
імені Пилипа Орлика*

*Березовенко Л. С.,
аспірант кафедри теорії та філософії права
Одеського державного університету
внутрішніх справ*

*Бондаренко І. В.,
студентка спеціальності 061 «Журналістика»
факультету журналістики
Міжнародного класичного університету
імені Пилипа Орлика*